

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 lutego 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpoznaniu wniosku Z. Ł. z dnia 16 września 2019 r. odmówił prawa do wypłaty rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach emerytalnych na wymagane 15 lat pracy w szczególnych warunkach ubezpieczony udowodnił łącznie 13 lat, 7 miesięcy i 11 dni. Do stażu pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono okresu od 23 kwietnia 1985 roku do 22 kwietnia 1987 roku, ponieważ przy ustalaniu prawa do rekompensaty nie uwzględnia się okresu służby wojskowej oraz zeznania świadków nie stanowią środka dowodowego w postępowaniu przed organem rentowym.

/decyzja – k. 89-90 plik I akt ZUS/

Odwołanie od w/w decyzji w dniu 13 marca 2019 r. złożył ubezpieczony Z. Ł. i wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji oraz przyznanie mu rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniósł, że przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w warunkach szczególnych, a po zakończeniu służby wojskowej powrócił do wykonywania tej samej pracy, zachowując ustawowy termin 30 – dniowy. To zaś oznacza, że legitymuje się 15 - letnim okresem pracy w warunkach szczególnych.

/odwołanie – k. 3-5/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, argumentując jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie – k. 8-8 odwrót/

Na rozprawie w dniu 23 listopada 2020 r. pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie, pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania.

/protokół rozprawy z dnia 23 listopada 2020 r. – 00:01:31 – 00:04:17 – płyta CD – k. 18/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. Ł. urodził się w dniu (...)

/bezsporne/

Decyzją ostateczną z dnia 27 sierpnia 2019 roku, po rozpatrzeniu wniosku z dnia 17 lipca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał Z. Ł. emeryturę od dnia 17 lipca 2019 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem ich waloryzacji, ewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz kwota środków zewidencjonowanych na subkoncie, z uwzględnieniem ich waloryzacji.

Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 102988,88 zł,
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 622946,24 zł,
- kwota środków zewidencjonowanych na subkoncie, z uwzględnieniem ich waloryzacji wynosi 50504,07 zł,

- średnie dalsze trwanie życia wynosi 217,10 m-cy,
- wyliczona kwota emerytury zgodnie z zasadami określonymi w art. 26c ustawy emerytalnej wynosi 3.576,41 zł.

/decyzja k. 51-52 plik I akt ZUS/

W dniu 16 września 2019 r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

/wniosek – k. 57-58 plik I akt ZUS/

Z. Ł. w okresie od dnia 2 października 1978 roku do dnia 31 stycznia 2000 roku był zatrudniony w Zespole (...) w Ł. na stanowisku młodszego asystenta i asystenta – lekarza stomatologa – w okresie od dnia 2 października 1978 roku do dnia 31 sierpnia 1994 roku w pełnym wymiarze czasu pracy i w okresie od dnia 1 września 1994 roku do dnia 31 stycznia 2000 roku w wymiarze 1/2 etatu.

/świadczenie pracy – k. 17 plik II akt ZUS/

Zakład pracy wystawił ubezpieczonemu świadectwo pracy w szczególnych warunkach, z którego wynika, że był on zatrudniony w Zespole (...) w Ł. w okresie 2 października 1978 roku do dnia 31 stycznia 2000 roku i w tym okresie od dnia 2 października 1978 roku do dnia 22 kwietnia 1985 roku oraz od dnia 23 kwietnia 1987 roku do dnia 31 sierpnia 1994 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na stanowisku stomatologa wymienionym w Wykazie A dziale XII poz.2 b pkt.1 wykazu stanowiącego załącznik do Zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1983 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładzie pracy resortu służby zdrowia.

/świadczenie wykonywania prac w szczególnych warunkach – k. 59-60 plik I akt ZUS/

W okresie od dnia 23 kwietnia 1985 roku do dnia 22 kwietnia 1987 roku Z. Ł. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Po powrocie z wojska został przyjęty na to samo stanowisko pracy, do pracy powrócił tuż po zwolnieniu z służby.

/kopia książeczki wojskowej – k. 16-16 odwrót plik II akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 21 lutego 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpoznaniu wniosku Z. Ł. z dnia 16 września 2019 r. odmówił prawa wypłaty rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach emerytalnych na wymagane 15 lat pracy w szczególnych warunkach ubezpieczony udowodnił łącznie 13 lat, 7 miesięcy i 11 dni. Do stażu pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono okresu od 23 kwietnia 1985 roku do 22 kwietnia 1987 roku, ponieważ przy ustalaniu prawa do rekompensaty nie uwzględnia się okresu służby wojskowej oraz zeznania świadków nie stanowią środka dowodowego w postępowaniu przed organem rentowym.

/decyzja – k. 89-90 plik I akt ZUS/

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, a mianowicie o powołane wyżej dokumenty w załączonych aktach organu rentowego. Przedmiotowe dokumenty nie były kwestionowane w toku postępowania przez żadną ze stron i pozwalają, zdaniem Sądu Okręgowego, na wydanie prawidłowego rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy wnioskodawcy przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 1924) określa warunki nabywania prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 1270).

Stosownie do treści art. 2 ust. 5 w/w ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata jest to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej.

W myśl art. 21 ust. 1 w/w ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Ust. 2 art. 21 stanowi, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Treść art. 21 ust. 2 w/w ustawy może budzić wątpliwości i jego interpretacji należy dokonywać przy uwzględnieniu uregulowania zawartego w art. 2 ust. 5 ustawy zgodnie, z którym użyte w ustawie określenie rekompensata oznacza odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej. Rekompensata jest zatem odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które rozpoczęły pracę przed 1 stycznia 1999 r. i nie nabeą prawa do emerytury pomostowej, w zamian za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (analogiczne stanowisko zajął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 25 listopada 2010 r. (K 27/09, OTK-A 2010, Nr 9, poz. 109).

Skoro, jak wynika z powyższego, celem rekompensaty jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, to przesłanka negatywna, o której mowa w art. 21 ust. 2 ustawy, na co wskazuje wykładnia funkcjonalna tego przepisu, zachodzi w przypadku pobierania emerytury przyznanej w obniżonym wieku emerytalnym np. na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 lub 39 czy też art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 14 grudnia 2015 r., lex nr 1979477).

Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o których mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 23 ust. 2 w/w ustawy). Jako dodatek do kapitału początkowego, razem z kapitałem początkowym podlega waloryzacji.

A zatem należy wskazać, że prawo do rekompensaty, zgodnie z ww. ustawą, mają osoby urodzone po 31 grudnia 1948 r., które przed 1 stycznia 2009 r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. (tzw. przesłanki pozytywne).

Okolicznością sporną w niniejszej sprawie było ustalenie, czy wnioskodawcy przysługuje świadczenie w postaci rekompensaty, której warunki przyznania reguluje art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych.

W celu rozstrzygnięcia, czy ubezpieczony jest uprawniony do rekompensaty na podstawie art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych konieczne było zatem ustalenie, czy legitymuje się on 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz czy nie nabył prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Druga z wyżej wymienionych przesłanek nie była przedmiotem kontrowersji między stronami niniejszego postępowania. Bezspornie bowiem ubezpieczony nie pobiera świadczeń emerytalnych przyznanych z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Podkreślić należy, że interpretacji ust. 2 powyższego przepisu, należy dokonywać przy uwzględnieniu uregulowania zawartego w art. 2 ust. 5 ustawy zgodnie, z którym użyte w ustawie określenie rekompensata oznacza odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej. Rekompensata jest zatem odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które rozpoczęły pracę przed 1.1.1999 r. i nie nabeą prawa do emerytury pomostowej w zamian za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Analogiczne stanowisko zajął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 25.11.2010 r. (K 27/09, OTK-A 2010, Nr 9, poz. 109).

Skoro jak wynika z powyższego celem rekompensaty jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, to przesłanka negatywna, o której mowa w art. 21 ust. 2 ustawy, na co wskazuje wykładnia funkcjonalna tego przepisu, zachodzi jedynie w przypadku pobierania emerytury przyznanej w obniżonym wieku emerytalnym np. na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 lub 39 czy też art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tak wyrok SA w Łodzi z dnia 14 grudnia 2015 r., sygn. akt III AUa 1070/15).

Organ rentowy kwestionował natomiast okoliczność posiadania przez wnioskodawcę 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych do dnia 1 stycznia 2009 r. Osią sporu pozostawała możliwość zaliczenia do tego szczególnego stażu pracy również okresu zasadniczej służby wojskowej od 23 kwietnia 1985 roku do 22 kwietnia 1987 roku, w sytuacji, gdy zarówno przed powołaniem do jej odbycia jak i jej zakończeniu wnioskodawca wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Nie było spornym, że ubezpieczony po odbyciu zasadniczej służby wojskowej zgłosił powrót do zakładu pracy w terminie ustawowym.

Wskazać, w tym miejscu, trzeba, że okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego, przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych (dawniej I kategorii zatrudnienia), który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach.

Powyższe stanowisko zostało ugruntowane nie tylko w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 02.07.2015 r. III UZP 4/15, opubl. Biuletyn SN 2015/7/18 – 19, ale także we wcześniejszym orzecznictwie sądów powszechnych i utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego. (por. wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2006 roku, sygn. akt III UK 5/06, OSNP 2007/7 – 8) M.P.Pr. (...), wyrok SN z dnia 25 lutego 2010 roku, sygn. akt II UK 219/09, 17.05.2012 r., I UK 399/11, wyrok SA w Łodzi z 31.03.2015 r., III AUa 281/15, opubl. wyrok SA w Łodzi z 12.03.2015 r., III AUa 649/14, opubl.).

Powiększony skład Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13, podzielił przytoczony powyżej pogląd, stwierdzając, że: „Czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej)”.

Sąd Najwyższy wyraził, między innymi, pogląd, że podstawy zaliczenia okresu służby wojskowej do okresu pracy w warunkach szczególnych (szczególnym charakterze), należy poszukiwać nie tylko w przepisach normujących prawo do

świadczeń, a więc obecnie w ustawie emerytalnej i rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), ale w tym zakresie znajdują zastosowanie również przepisy normujące służbę wojskową, tj. ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP (Dz.U. Nr 44, poz. 220 ze zm.) oraz przepisy wykonawcze do niej, w tym zwłaszcza rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. Nr 44, poz. 318 ze zm.), które regulowało w sposób szczegółowy uprawnienia żołnierza, który w terminie 30 dni po zwolnieniu ze służby zgłosił powrót do zakładu pracy i w wyniku tego podjął w nim zatrudnienie. W myśl § 5 ust. 1 tego rozporządzenia żołnierzowi wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Z przepisów tych wynika, że - pod warunkiem w nim wskazanym - okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem zatrudnienia na takich samych warunkach, jak przed powołaniem do tej służby. Jeśli było to zatrudnienie wymienione w art. 11 ust. 2 pkt 1-6 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, to również okres służby wojskowej uważany był za takie samo zatrudnienie, a żołnierz był traktowany jak pracownik wykonujący pracę wymienioną w powołanym przepisie.

Przepis art. 108 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony został nieznacznie zmieniony z dniem 1 stycznia 1975 r. przez art. X pkt 2 lit. c ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks pracy, Dz.U. Nr 24, poz. 142 ze zm.) i zgodnie z jego nowym brzmieniem, czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wliczał się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby.

Poważniejsza zmiana nastąpiła w brzmieniu przepisów, w tekście jednolitym (Dz.U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111). Zmianie uległa numeracja poszczególnych jednostek redakcyjnych ustawy, a także brzmienie niektórych przepisów. W myśl art. 120 ust. 1, pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych. Jednocześnie pracownikowi, który podjął pracę lub złożył wniosek o skierowanie do pracy po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej, czas odbywania służby wliczał się do okresu zatrudnienia tylko w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej oraz uprawnień emerytalno-rentowych (art. 120 ust. 3). (...). Pomimo kolejnych, licznych zmian redakcyjnych ustawy o powszechnym obowiązku obrony, w dalszym ciągu obowiązywało zawarte w art. 120 ust. 1 i 3 ustawy "wliczanie" okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych. Zostało ono usunięte dopiero z dniem 21 października 2005 r. (vide wyrok SN z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 349/12).

W tym stanie rzeczy skoro art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych wprost odwołuje się do pojęcia okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS i jednocześnie nie ma wątpliwości, że czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zalicza się na warunkach wynikających z tego przepisu – spełnionych przez ubezpieczonego – do okresu pracy w szczególnych warunkach, to oznacza, że ubezpieczony legitymuje się wszystkimi przesłankami warunkującymi przyznanie rekompensaty, o której mowa w art. 21 – 23 ustawy o emeryturach pomostowych.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴§ 2 KPC, zmienił zaskarżoną decyzję, uznając odwołanie wnioskodawcy za zasadne.

Natomiast na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz wnioskodawcy kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – stosownie do treści

§ 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z dnia 5 listopada 2015 r., poz. 1800).

z/ odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi ZUS, wypożyczając akta ZUS.